

Спеціальна термінологія і професіоналізми

Термін повинен вживатися тільки з одним значенням у зафіксованій у словнику формі: *закритий склад – зачинений склад*

При користуванні терміном слід суворо дотримуватись правил утворення від нього похідних форм: акт (документ), акта, актувати, актований, але акт (процес), акту

Вимоги до використання термінів у діловому мовленні

Не рекомендується вживати в діловому і науковому стилях російський чи інтернаціональний варіанти, якщо в українській мові є власний усталений термін: не час, а година; не відзив, а відгук

При наявності кількох варіантів у діловому стилі слід вибирати той термін, який не має експресивних або емоційних відтінків, тобто кодифікований варіант, що зрозумілий для більшості, наприклад: не процент, а відсоток

Терміни слід відрізняти від *професіоналізмів*, використання яких у діловому мовленні неприпустиме, бо вони базуються на метафоричних асоціаціях, невідомих для більшості, тому провокують двозначність: *липовий баланс, дебет кредит обганяє*

Загальнонаукові терміни – це слова, що набули значного поширення, найменування предметів, якостей, ознак, дій. Вони прості, доступні, не мають спеціального змісту: *ідея, закон, документ, охорона*.

Вузькоспеціальні терміни позначають поняття, що відображають специфіку конкретної галузі, напр. економічної: *інвестиційні ресурси, комерційний банк, обіг коштів, прибуток-нетто, надкомпенсація тощо*.

Професійна лексика

Професіоналізми — слова й мовленнєві звороти, характерні для мови людей певних професій.

Оскільки професіоналізми вживають на позначення спеціальних понять лише у сфері тієї чи іншої професії, ремесла, промислу, вони не завжди відповідають нормам літературної мови. Професіоналізми виступають як неофіційні (а отже, експресивно забарвлені) синоніми до термінів. Зпоміж професіоналізмів можна вирізнити *науково-технічні*, *професійно-виробничі*, *просторічно-жаргонні*. Вони доволі різноманітні щодо семантичних характеристик.

На відміну від термінів, професіоналізми не мають чіткого наукового визначення й не становлять цілісної системи. Якщо терміни — це, як правило, абстрактні поняття, то професіоналізми — конкретні, тому що детально диференціюють ті предмети, дії, якості, що безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії.

Слова та словосполучення, притаманні мові моряків

Кок - кухар;

камбуз - кухня;

кубрик - кімната відпочинку екіпажу;

бак - носова частина корабля;

чалитися - приставати до берега;

ходити в море - плавати.

Професіоналізми працівників банківсько-фінансової, торгівельної та подібних сфер

Зняти касу;
підбити;
прикинути баланс.

Назви фігур вищого пілотажу в ЛЬОТЧИКІВ

Штопор,
бочка,
петля,
піке.

Професіоналізми музикантів

Фанера — фонограма; **ремікс** — стара мелодія з новою обробкою; **розкрутити** (пісню, ім'я) — розрекламувати.

Залізничні професіоналізми

Бомба - високовольтний
запобіжник на
електропоїздах;

Очі - буферні фонарі;

Малиш – локомотивне
гальмування;

Чмуха, чмоня, чумовоз -
тепловоз серії ЧМЕЗ;

Малювати палки -
креслити графік виконання
руху поїздів;

Тяга - електричка;

Туфлі - башмаки.

Здебільшого професіоналізми застосовуються в усному неофіційному мовленні людей певного фаху. Виконуючи важливу номінативно-комунікативну функцію, вони точно називають деталь виробу, ланку технологічного процесу чи певне поняття і у такий спосіб сприяють кращому взаєморозумінню. У писемній мові професіоналізми вживаються у виданнях, призначених для фахівців (буклетах, інструкціях, порадах).

Професіоналізми використовують також літератори з метою створення професійного колориту, відтворення життєдіяльності певного професійного середовища у своїх творах.

В ОДС професіоналізми використовують із певними застереженнями.